List 49. **NOVICE** Tečaj LII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrt leta 90 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 7. decembra 1894.

Politiški oddelek.

Shod zaupnih mož.

I.

Minoli četrtek je bil jako sijajen. Sešli so se bili najodličnejši možje iz vse Slovenije. Vseh je bilo 465, zares lepo število. Na vsem shodu je pa vladala z malimi izjemami lepa sloga. Različna mnenja se pa kažejo povsod. Videli smo jih celo na katoliških shodih. Pri zadnjem avstrijskem katoliškem shodu so bila taka nasprotja, da grof Silva Tarouka letos ni upal več novega sklicati, da ne pride do popolnega razpora mej katoliško stranko. Da se v slovesnih sejah na katoliških shodih kaže lepa sloga, to prihaja le od tod, da je pri njih vsaka diskuzija izključena. Ravno tako tudi se na shodih liberalcev pokazujejo različna mnenja. Sploh je nemogoče, da bi se v vsem povsem strinjali, kjer se le snide več nezavisnih mož.

Baš to, da se je shod tako sijajno izvršil, bôde nekaternike in zato skušajo najti kaka načelna nasprotja. Seveda kdor zna „oves špičiti“, bode že kaj našel. Sploh naj bi pa privrženci koalicije bodisi te ali one stranke malo manj se ponašali s svojo načelnostjo, ker minolo leto jo je pokazala v najlepši luči. Tam, kjer se katoličanstvo pajdaši z židovstvom, naj se o načelih ne govori.

Najznamenitejši pojav tega shoda je to, da je odločno obsodil koalicijo. To nič ne jemlje stvari pomena, da so menda trije ali štirje bili zanjo. Kako hudo je speklo privržence koalicije baš ta obsodba, kaže to, da so takoj po svojih glasilih z velikim veseljem poročali, da je jeden udeležencev se potegoval za koalicijo in so celo razširili laž, da je več udeležencev ostavilo potem dvorano, ko se je večina izrekla proti koaliciji. Naj se ta sklep še tako ponižuje, vendar kaže, da zavedni in nezavisni možje našega naroda ne odobrujejo postopanja tistih slovenskih poslancev na Dunaji, ki podpirajo vlado.

Da je prav imel shod, ko je koalicijsko vlado obsodil, kažejo nam razmere na Primorskem. Če tudi slovenski poslanci v koaliciji stavijo interpelacijo za interpelacijo, vendar vlada le Italijane podpira. Zadnji čas se je pa celo preprečil misijon v Trstu, na katerem bi se bilo slovensko propovedovalo, da se ne omadežuje italijanski značaj Trsta. Čudimo se pa, da sedaj tisti, ki hvalijo koalicijo, nakrat pridejo do prepričanja, da je treba iti v opozicijo. Vsaj je ta položaj le naravna posledica koalicijske politike in neke prevelike prijenljivosti cerkvenega oblastva nasproti Lahom, ki se je ob svojem času od tistih, ki se sedaj pritožujejo, zagovarjalo. Sicer pa mi le želimo, da bi preprečenje misijona v Trstu odprlo oči našim koalirancem. Obžalujemo, da je bilo treba še tega, ko je poprej že več druzih stvarij, ki se tičejo naše narodnosti, dovolj očitno kazalo slabo stran koalicijske politike. Če res pride do izstopa slovenskih konservativnih poslancev iz koalicije, bodo pač tudi udeleženci shoda zaupnih mož to z nekakim zadoščenjem pozdravili, ker bode kazalo, da so znali politične razmere bolje soditi, nego tisti, ki so se branili iti na shod.

Shod zaupnih mož je pred vsem hotel zopet v veljavo spraviti sklepe shoda slovenskih poslancev dne 2. oktobra 1890. leta in jih popolniti, kakor je razvidno iz njegovih resolucij, katere mi danes priobčujemo v svojem listu. Prihodnjič pa bodemo kaj spregovorili o njih in pa še o shodovih razpravah. Resolucije tega shoda se glase:

I.

Vsi za ohranitev slovenskega in hrvatskega naroda in njegove zemlje, za gojitev in nekršeno javno veljavo slovenske in hrvatske narodnosti, slovenskega in hrvatskega jezika vneti Slovenci in istrski Hrvatje, katerim je zlasti tudi pri srci, da se s primernimi sredstvi razvija kulturna vzajemnost z drugimi slovanskimi plemeni, naj se za odločno in neomahljivo delo v ta namen združijo in organizujejo po vseh slovenskih pokrajinah in v Istri

II.

Slovenci, težeči po narodni avtonomiji, in istrski Hrvatje naj za sedaj v svoj politični in parlamentarni program vsprejmo vse one težnje, katere so določili slovenski in istrsko-hrvatski poslanci na shodu dne 2. oktobra 1890. v Ljubljani, katere pa še do danes niso izpolnjene.

Slovenskemu in hrvatskemu uradovanju vlada več ali manj očito še vedno nasprotuje ter nameščа v slovenskih pokrajinah in v Istri pri sodnih, kakor pri političnih in drugih oblastvih uradnike, našej narodnosti protivne, ne da bi bili niti vselej zmožni slovenskega, oziroma hrvatskega jezika v govoru in pisavi in ne da bi to zmožnost na zanesljiv način izkazali.

Vlada tudi ne čuva nad tem, da bi se oblastva v poslovanji s slovenskim in hrvatskim prebivalstvom posluževala slovenskega, oziroma hrvatskega jezika. Le-to se opazuje skoro brez izjeme pri administrativnih oblastvih vseh stopinj in še celo v kronovini kranjski.

Dopušča se dalje, da najvišje sodišče in višji deželni sodišči nasproti obstoječim zakonom in naredbam v slovenskih in hrvatskih pravnih stvareh ne izdajajo razsodeb in odlokov v slovenskem, oziroma hrvatskem jeziku in da se pri sodiščih prve stopinje, osobito izven kronovine kranjske, s slovenskimi in hrvatskimi strankami nasproti mnogim, v smislu člena 19 tem. zak. izdanim naredbam sestavljajo zapisniki in izdajajo razsodbe in odloki v nemškem ali italijanskem jeziku, in da se v ravno teh jezikih izdajajo obtožnice proti slovenskim in hrvatskim obdolžencem in vodijo obravnave, porotne in druge, celo s pripomočjo tolmačev. Tudi se pri višjih deželnih sodiščih ne imenuje zadostno število slovenščine, oziroma hrvaščine zmožnih votantov, kar občutno krati hitro in dobro judikaturo. Nadalje se opazuje, da se iz slovenskega Štajerja sistematično izrivajo slovenski sodni uradniki, čeprav so večkrat domačini.

Ljudska šola še vedno ni vrejena na podlagi verskega izpovedanja in z izključljivo maternim kot učnim jezikom, pač pa so ljudske šole osobito na slovenskem Koroškem skoraj do cela nemške; slovensko prebivalstvo v Trstu in Gorici istotako za svoje otroke že več let brez vspeha zahteva slovenskih šol, in v javne, kakor tudi zasebne nemške in italijanske ljudske šole se vsprejemajo slovenski in hrvatski otroci.

V Istri je posebno velik nedostatek hrvatskih, oziroma slovenskih ljudskih šol, ter se hrvatski in slovenski otroci mučijo z italijanskim poukom.

Te za kulturno državo v mnogem oziru nečastne razmere na polji ljudskega šolstva imajo se prej kot prej odpraviti.

Dopušča in po javnih funkcijonarjih se naravnost podpira pogubljivo germanizatorno delovanje nemškega „schulvereina“, ki načeloma zastavlja svoje moči za protikatoliško in protislovensko šolo, kakeršen namen ima tudi nič manj obsodbe vredna „lega nazionale“. Zategadelj in dokler se te krivične razmere temeljito ne izpremene, je vsakemu zavednemu Slovencu in Hrvatu prva dolžnost, da se s polno ljubeznijo okleneta naših predragih nam družeb sv. Cirila in Metoda, ki ju s tem goreče priporočamo vsemu slovenskemu in hrvatskemu narodu; hkrati pa se odločno protestuje zoper to, da se mora v Slovencih, to zlasti izven Kranjske, in v istrskih Hrvatih skoro povsod še vedno zgol narodna požrtovalnost boriti za ono pravično vrejeno ljudsko šolstvo, katero ustanavljati, vzdrževati in braniti je dolžnost javnih, po zakonu poklicanih faktorjev.

Istotako se je nam potegovati, da se zakonitim potom zabrani, da bi se v ljudske šole vsprejemali otroci, ki niso vešči učnemu jeziku, dasi imajo pri roki šole z maternim učnim jezikom.

Vrhu tega se je v novejšem času za Štajarsko izvršilo imenovanje v nadzorstvo za ljudske šole, po katerem se tamošnje slovensko ljudsko šolstvo naravnost v nevarnost postavlja.

Za štajarske in koroške Slovence je pa sploh vitalnega pomena, da se deželni šolski sveti v smislu ljubljanskega programa z dne 2. oktobra 1890. razdele ter tako odstrani terorizovanje Slovencev po brezozirnih nemških večinah v dotičnih deželnih šolskih svetih.

Ravno tako se naše srednje šolstvo od strani vlade zanemarja ter se odklanja ne samo potrebna ustanovitev slovenskih srednjih šol ter hrvatske gimnazije v Pazinu, nego celo ustanovitev slovenskih oziroma hrvatskih vsporednic na nižjih oddelkih gimnazij v Celji, Gorici, Trstu, Pulji in Kopru. In na realki ljubljanski je vsporednica za Slovence le v tem različna od vsporednice za Nemce, da se veronauk poučuje slovenski ter je slovenščina obvezen učni predmet. Narodne srednje šole ali vsporednice so potrebne zlasti zaradi tega, ker se drugače protivno členu 19. tem. zak. sili slovenska in hrvatska deca v pripravljalne razrede ter se tako Slovenci in Hrvatje postavljajo v drugo vrsto narodov.

Za nujno potrebno se smatra, da ustanovi vlada v Ljubljani strokovno šolo za stavbinski obrt, oziroma da ustanovi višjo državno obrtno šolo s stavbinsko-tehničnim značajem s slovenskim učnim jezikom.

Meščanske, niti trgovske slovenske šole nimamo.

Naglašajoč te zahteve kakor najnujnejše, pozivljejo se slovenski in hrvatski deželni in državni poslanci, da se združeni z vso odločnostjo potezajo za izpolnjenje teh zahtev ter za to, da se odpravijo navedene, našej narodnosti škodljive, zakonom in naredbam protivne razmere. Oni se dalje pozivljejo, da se v pospeševanje in olajšavo povoljnega rešenja teh zahtev potezajo za izvršitev vseh, v omenjenem programu z dne 2. oktobra 1890. nasvetovanih sredstev.

Delovati je torej povsod na to, da se poverijo z deželno-zborskimi ali državno-zborskimi mandati samo taki možje, ki se zavežejo, odločno in dosledno zastopati označene narodne težnje.

III.

Sploh bodi vsakega Slovenca in Hrvata dolžnost, da zvršuje svoje politične pravice v smislu tega programa, da svojemu jeziku daje veljavo pri vsaki priliki in da snuje ali podpira socijalna, kulturna in gmotna podjetja narodnih Slovencev in Hrvatov.

IV.

Koalicija parlamentarnih strank, podpirajoča vlado, katera zahteva, da mirujejo večja politična vprašanja, kakeršno je brez dvojbe tudi narodno vprašanje, je izvršenju našega narodnega programa kvarna, in vsi naši zastopniki bi jo morali pobijati. Postopanje slovenskih državnih poslancev, stoječih izven koalicije, se torej odobrava, koalirani slovenski poslanci, kateri so se zavezali izstopiti iz koalicije, če se jim od vladne strani ne da poroštva za ugodno rešitev narodnih teženj, se pa poziljejo, da izstopijo iz koalicije, in to ne samo radi tega, ker se to poroštvo ni dalo in se ga tudi v bodoče ni nadejati, nego tudi zato, ker se s koalicijo načelno vzdržuje protislovanski sistem. Najnovejši dogodki proti dvojezičnim napisom na sodnih poslopjih v Istri pričajo, kako protivna je koalicija narodni jednakopravnosti in dokazujejo, da slovenski, v koaliciji stoječi poslanci še tej trohi jednakopravnosti do veljave pripomoči ne morejo.

V.

Slovenci in istrski Hrvatje kot versko-nravstveno in dinastično čuteči narod zahtevajo izvedbo politične jednakopravnosti, zlasti uvedbo občne volilne pravice in pravično uredbo volilnih okrajev. Dalje naj se vsa skrb obrača na zdrav napredek narodnega gospodarstva, zlasti na nezavisnost od tujega kapitala, podpiraje slovenske in hrvatske posojilnice in hranilnice, katerim bodi mestna hranilnica ljubljanska središče — in na zboljšanje gospodarskih razmer poljedelskega, trgovskega, obrtnega in delavskega stanu.

V tem oziru se z veseljem pozdravlja krščansko-socijalno gibanje.

VI.

Konštatuje in obžaluje se, da se je deloma osobito na Kranjskem zapustil slovenski narodni program, a ustvaril drug program, v katerem se slovenska narodnost ne nahaja kot smoter in kateri daje potuho popustljivosti in brezbrižnosti v narodnih vprašanjih, kakor osobito na obžalovanja vreden način dokazuje od slovenskega deželnega odbora kranjskega izdana in od one strani odobravana prepoved samoslovenskih uličnih napisov v Ljubljani.

Priznavajo se pa načela katoliške vere kot trden temelj razvoju slovenskega naroda, ter se izreka želja, da bi na tej in na narodni podlagi zložno sodelovali vsi Slovenci v težkem boji za narodov obstanek.

VII.

Sedaj organizovano delovanje v vse te namene na Koroškem, Primorskem in Štajarskem naj pripoznajo in krepko podpirajo vsi Slovenci in Hrvatje.

Na Kranjskem pa naj se v iste namene združijo in organizujejo vsi Slovenci pod starim imenom slovenskih rodoljubov kot „narodna stranka“; njeno delovanje naj vkupno z odborom zaupnih mož vodi zvršilni odbor v Ljubljani, kateri bode tudi v neprestani delavni dotiki in vzajemnosti s političnimi vodstvi izvenkranjskih Slovencev, oziroma istrskih Hrvatov.

V dosego organizovanja narodnega dela in vzajemnosti med nami v vseh pokrajinah naj se skrbi za jednotno postopanje narodnega časnikarstva in za krepko podporo istemu v duševnem in gmotnem oziru. Posebno naj se skrbi za ustanovo skupnega organizacijskega fonda.

Politični pregled.

Državni zbor je ta teden nadaljeval svoje posvetovanja o zakonu proti pijančevanju. Levičarji so se pokazali kot nasprotniki tega zakona in najbrž zaradi tega, da bi židovski lastniki žganjarij ne imeli kake škode. Nekateri so naravnost proti zakonu, drugi pa skušajo po ovinkih ga narediti iluzoričnega. To se je jim nekoliko že posrečilo Tako se je sklenilo, da se tisti ne sme kaznovati, ko se upijani, temveč le tisti, ki koga v pijančevanje zapelje. Pri tem je levičar Menger bil pokazal vso svojo zgovornost. Tudi se je sklenilo, da deželni zbori določijo, katere dni in koliko časa morajo biti žganjarije zaprte. Ker imajo v mnogih deželnih zborih liberalci večino, bodo že poskrbeli, da se bode tudi žganje točilo ob nedeljah in praznikih. Pomenljivo je, da je Mladočeh Adamek pri tej priliki zagovarjal posvečevanje nedelj in praznikov in da se zatorej popolnoma ustavi točenje žganja te dni. Naposled se je predloga vrnila odseku.

Parlamentarično zborovanje. — Državni zbor bode zborovaal do 15. t. m. Dne 17. t. m. se snide gorenjeavstrijski, dne 19. t. m. moravski deželni zbor. Gališki deželni zbor se snide po božičnih praznikih, češki pa po novem letu. Drugi deželni zbori najbrž začno svoje delovanje še pred Božičem. Prvi teden v februvariji se deželni zbori že zaključijo in državni zbor začne svoje delo. Do Velike noči ima zbor rešiti še davčno reformo. Ob jednem bode mej pomladanskim zasedanjem se v pododseku, oziroma v odseku nadalje obravnavala volilna reforma, katera je faktično najbrž že za sedaj pokopana. Sedaj se gre le za to, kakšen pogreb jej koalicije priredi.

Volilna reforma. — V poljskem klubu se je izrazil minister Madejski, da brez volilne reforme ne bode nobene vlade. Potem je torej razširjenje volilne pravice gotovo, naj ostane ta ali pa pride druga vlada. Gre torej le za način, kako naj se reforma izvede. Odsek za volilno reformo je te dni nadaljeval posvetovanja. Izražajo se kaj razljčni nazori. Najbolj jedina je še levica, ki hoče posebno kurijo za industrijske delavce in druge manjše davkoplačovalce. Pri konservativcih je pa toliko mislij, kolikor glav, in gospodje le premišljajo, kako bi stvar zavlekli. Proti delavski kuriji hočejo osnovati kmetijske zbornice z volilno pravico, razdeliti trgovske in obrtne zbornice, v štiri oddelke vsako s posebno volilno pravico Ločen naj bi bil velik in mali obrt, velika in mala trgovina. Vse to je prav lepo, a pomisliti je, da za take premene ne bode dobiti dvetretjinske večine. Karakteristično je pa, da so vsi konservativci proti temu, da bi se kmetijskim delavcem dala volilna pravica.

Koalicija. — „Vaterlandu“ ni zadosti, da je koalicije na Dunaji, prenesel bi jo rad tudi v praški mestni zbor. Te dni je priporočal, da bi Staročehi se zvezali z Nemci pri vsacih mestnih volitvah. Volili naj bi nekaj Nemcev v zbor in ž njimi vzajemno postopali proti Mladočehom. „Vaterland“ to

svoje mnenje podpira s tem, da so baje v dunajskem mestnem zboru tudi trije Čehi. To je pač le pesek v oči. Tisti 3 Čehi se več ne zavedajo svoje narodnosti in se v mestnem zboru nikdar ne potegnejo za češke težnje. Za kakšnega zmernejšega moža Nemci ne marajo, kar so pokazali napadi na direktorja Heinricha, katerega je praško mesto odposlalo v dež šol. svet. „Vaterland“ naj le pripravi Nemce v Brnu, Opavi, na Dunaji, v Mariboru in Celji, da bodo volili v zbor kacega Slovana ne le po rojstvu, temveč tudi po mišljenji, še le potem naj daje svete Čehom v Pragi. Mi Nemce le predobro poznamo in vemo, da bi taka prijenljivost le škodovala.

Srbija in Rusija. — Srbska vlada je odpoklicala svojega zastopnika v Peterburgu ter dosedaj še ni imenovala naslednika. Čuje se, da srbska vlada niti ne misli na zopetno nameščenje srbskega poslanika v Peterburgu in namerava diplomatične zveze z Rusijo popolnoma pretrgati. To vse pa zaradi tega, ker srbski kralj ob prihodu v Peterburg k pogrebu carjevem ni bil zadosti prijazno sprejet. Mogoče, da ta vest ni istinita, vendar je pa verjetna. Razni čudni dogodki v Srbiji provzročeni največ vsled homatij v kraljevski rodbini, dali so lahko povoda dovolj, da srbskega kralja niso v Peterburgu posebno prijazno sprejeli, kar je zopet prav lahko napotilo srbskega kralja oziroma vlado k napominanemu odločnemu koraku.

Rusija. — Manifest izdan povodom carske poroke, vsi izšli ukazi tičoči se pomiloščenja raznih kaznjencev in sploh vso obnašanje novega ruskega carja Nikolaja II. dajo sklepati, da hoče biti novi car vseskozi pravičen, milostljiv, dober in miroljuben vladar. Celo Poljaki, veliki nasprotniki carskega despotizma upajo na boljše čase, istotako katoliki ruski. Posebno pa car ob vsaki priliki izraža svoje miroljubje, kot vir blagostanja narodov. Oni, ki so skušali precej črno narisati nastopajočega carja ruskega, so se motili. Že to, da je car baje že sklical veljake v posvetovanje za ustanovitev ustave mora na vsakega napraviti najboljši vtis o svobodoljubnem velikem novem ruskem vladarji.

Rusija in Francija. — General Boisdeffre se je vrnil v Pariz iz Peterburga, kamor je bil poslan, da kot zastopnik predsednika Perierja prisustvuje pri pogrebu umrlega carja. Poročal je o svojem bivanju v Peterburgu predsedniku Perierju, povdarjal v svojem poročilu, kako je bil prijazno sprejet in kako je ruski narod ob vsaki priliki dal duška simpatijam do francoskega naroda. Tudi je Boisdeffre baje sporočil predsedniku velevažne politične stvari.

Madagaskar. — Boj mej Madagaskarci in Francozi je že počel. Na oklic vladarice, ki ga je izdala na svoj madagaskarski narod in v katerem istega roti, da naj se vzdigne proti francoskim usiljencem in iste pomandra, napali so Madagaskarci že eno francosko ladijo. Kri sicer ni tekla, ker so se maloštevilni Francozi pravočasno umaknili iz ladije. Da Francozi ne bodo tega prvega srečnega poskusa Madagaskarcev pustili brez povračila je umevno in tudi gotovo, da bodo precej primerno zavrnili Madagaskarce.

Azija. — V jako obupnem in žalostnem položaji nahaja se Kitajska. Poražena je od Japonske. In kaj je Kitajski prizadjalo poraz? Sama trdoglavost, ker ji ne gre v glavo, da je treba napredka in to povsod, posebno pa v vojni. Majhna Japonska, ki je napram velikanskemu kitajskemu cesarstvu pravi pritlikavec, ima svojo vojno izvežbano v evropskem duhu, Kitajska pa le v svojem nazadnjaškem in sedanjim svetovnim potrebam se ne prilegajočem smislu. In posledica tega je po nastali vojski mej obema državama, popolni poraz poslednje. Kitajska želi že miru. Pričela se je pogajati z Japonsko, ki pa zahteva obile odškodnine Pred vsem znatno denarno odškodnino, potem neodvisnost Koreje in slednjič tudi kraje kitajske, katere so za časa vojne zasedli. Če bi se pa vojska nadaljevala, zahtevali bodo pa še več. Kitajska se trudi, da bi Japonce pregovorila za manjše zahteve, toda ti se ne udajo Mej obema posredujejo zjedinjene države amerikanske, kojih predsednik Cleveland se je na kongresu te dni v Vašingtonu izrazil, da mu je prav na srci narediti mir mej Japonci in Kitajci.

Obrtnija.

Dolenjeavstrijski katoliški shod.

Obljubili smo, da bodemo še kaj spregovorili o sklepih katoliškega shoda, ki je bil nedavno na Dunaji. Za sedanji čas so posebno važni sklepi o socijalnih stvareh. V tem oziru se je ta shod v svojih resolucijah pred vsem pridružil resolucijam prejšnjih katoliških shodov, kolikor se tičejo obnovljenja krščanskega družbenega in gospodarskega reda.

Naravno je, da se je ta shod bavil z nedeljskim in prazničnim počitkom. Sklenil je, da naj se ta počitek raztegne tudi na praznike. Velja naj pa ne le za delavce, temveč tudi za javne in zasebne uradnike. Trpi naj 6 ur. Pri tacih podjetjih in uradih, kjer more nekaj ljudij zmirom biti v službi, naj se pa poskrbi, da bode vsakdo vsaj po jeden dan v tednu imel prost. Poleg tega naj se pa službovanje tako razvrsti, da bode vsakdo vsaj vsako drugo nedeljo ali praznik imel priložnost zadostiti svojim verskim dolžnostim. Ta sklep katoliškega shoda pozdravljati moramo z veseljem, ne le z verskega, temveč tudi s socijalnega stališča in le želimo, da bi se zakonodajalci ozirali nanj.

Za delujoče stanove je shod zahteval varstvo proti prehudemu izkoriščenju in izsesavanju. Delo žensk in otrok v tovarnah naj se omeji, kjer mogoče po odpravi.

Naravno je, da se popolnoma strinjamo s sklepom shodovim, če tudi bi morda bili želeli v vsem nekoliko več jasnosti. Tu se čuti, da so na shodu vplivali nekoliko nekateri gospodje, ki imajo rudnike in tovarne, kateri pač nimajo nič proti temu, da se teoretično kak shod izreče proti prehudemu izkoriščenju delavcev, ali vendar ne marajo slišati, da bi se stvar prenesla v življenje in zatorej če le morejo preprečijo kak jasen sklep o tacih stvareh. Prepričani smo, da bi bili sklepi jasneji, če bi na shodu bili sami krščanski socijalisti.

Shod zahteva, da se omeji nepoštena konkurenca. Želja po tacem shodu se je nedavno izjavila v državnem zboru. Poslanec Kronawetter je tedaj pripovedoval drastične vzglede o tacih sleparijah, kako se prodaja blago za vse kaj druzega, kakor je, in da človek nič ne opravi pri sodišči, ako toži v takem slučaji.

Obrtnika in kmeta dandanes najbolj tlači pomanjkanje denarja. V tem, ko drugi stanovi lahko po ceni dobe denar na posodo, ga mali obrtnik in pa kmet ne moreta dobiti. Shod je v tem oziru priporočal snovanje zadrug in zlasti posojilnic po Raiffleisnovem sistemu. Pri tej priliki z veseljem omenjamo, da smo Slovenci, kar se tiče posojilnic, tako rekoč prehiteli Nemce. Naše posojil-

nice niso vse osnovane po Raiffleisnovem sistemu, a njih delovanje je povsod koristno.

Poslednji čas se posojilnice po Raiffleisnovem sistemu tudi pridno snujejo. Mi tukaj ne bodemo preiskavali, če je ta sistem res najboljši. Snovatelji posojilnic na Dolenjem Štajarskem so imeli o svojem času proti njemu nekatere tehtne pomislike. Sicer so se pa s tistega časa kreditne razmere znatno premenile.

Reforma bratovskih skladnic rudarskih delavcev je jako potrebna in katoliški shod se jo je tudi spomnil, če tudi se ni izrekel v katerem smislu naj se vrši ta reforma. Po našem mnenji bi se pred vsem moralo skrbeti, da se za rudarske delavce, ki so v največji nevarnosti, vpelje boljše preskrbljenje za slučaj nezgode. Sedaj so na slabšem od druzih industrijskih delavcev. Zaradi tega pač ni umestno ž njimi delati razlike, ker slučajno spadajo pod poljedelsko ministerstvo, ne pa pod trgovsko, kakor tovarniška podjetja.

Shod se je izrekel za davčno reformo v zmislu, da se bolje obdači premakljivi kapital. O tem se je že mnogo govorilo in pisalo. Reči moramo, da je tukaj ložje govoriti, nego pa izvršiti. Premakljivi kapital se je dosedaj odtegnil obdačenju in se bode najbrž tudi v bodoče, ker bode večkrat le težko vedeti zanj. Sploh pa odobrujemo vsa prizadevanja, ki se store v tem oziru, mislimo pa, da bi se sploh veliki kapital, naj bode že premakljiv ali nepremakljiv huje obdači. Tudi tisti, ki imajo velikanska posestva, tovarne in rudnike, na stotine ali celo na tisoče delavcev lahko več davka plačujejo nego ga plačujejo sedaj. V tem oziru zde se nam resolucije katoliškega shoda nekoliko pomanjkljive. Z veseljem pa omenjamo, da je shod se izrekel za razbremenjenje proizvajočih stanov.

Zastran valutne reforme se je shod izrekel, da naj se prebivalstvo varuje pred gmotnim oškodovanjem. S tem je pa shod izrekel nekako grajo konservativcem, ki so bili tudi na shodu. Priznal je, da je dosedanje vrejenje valute prebivalstvu gmotno oškodovalo. „Novice“ so o urejenji valute že mnogo pisale in nam ni potrebno še tukaj pojasnjevati svojega stališča.

Podobno resolucijo, kakor dolenjeavstrijski katoliški shod, je bil sklenil tudi češki katoliški shod v Brnu, ali se je nekako preklicavala, ker konservativcem ni ugajala.

Shod se je izrekel za volilno reformo na podlagi zadružne organizacije. O tej stvari bodemo pa imeli priliko še govoriti.

Obrtnijske raznoterosti.

Prepoved upijanljivih esenc za žganje. Ministerstvo notranij stvarij je prepovedalo uvoz, obrtno izdelavo in prodajo iz močnih dišav, kakor popra, paprike i. t. d. napravljenih ali pa upijanljive snovi v sebi imajočih esenc, katera se pridevajo žganju, da bi imela večjo moč Višji zdravstveni svet se je izrekel, da so take primesi zdravju škodljive. Ta naredba se pa ne tiče pripravljanja alkoholičnih pijač za zdravila.

Osmojeno perilo. Če perilo gladiš z prevročim gladilnikom, se osmodi; take osmojene dele zakriješ, ako raztopiš v vodi boraks, namažeš zasmojene dele in potem gladiš z gladilkom tako dolgo, da se posuše.

Veliki mlini v Ameriki. Duluški mlin „Imperial“ zmelje in napolni v 24 urah 8000 sodčkov moke, česar stori minneapolški „Pillsbury“ v 24. urad le 7200. „Imperial“ je tedaj največji mlin na svetu. Vsak sodček tehta 200 funtov. Ne čudimo se torej, če postaje delavec vedno ubožnejši, ker en sam mlinski stroj izvrši tako ogromno množino moke v 24. urah

Kmetijstvo.

Pridelovanje pese na Dolenjskem.

Izredni občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske vršil se je dne 29. m. m. v prostorih ljudske šole v Trebnjem. Otvoril je občni zbor družbeni predsednik g. ces. svetnik Iv. Murnik in predstavil zboru g. vladnega zastopnika viteza Laschana in gosp. deželnega glavarja Otona Detela proseč ju, da bi na merodajnih mestih podpirala namero današnjega zbora.

Vladni zastopnik in dež. glavar sta v svojih odgovorih naglašala važnost pridelovanja sladkorne pese in vpeljave sladkornega obrta na Dolenjskem ne le za to stran dežele Kranjske, temveč tudi za celo deželo in posebno tudi še za povzdigo prometa na dolenjskih železnicah. Po besedah g. viteza Laschana bode c. kr. deželna vlada podpirala to namero pri vis. c. kr. ministerstvu in zagotavljal je zborovalce g. dež. glavar, da bode tudi dežela po vsej svoji moči pospeševala pridelovanje sladkorne pese in s tem ustanovitev tovarne za sladkor.

Zborovalci, katerih se je zbralo nad 100, in med katerimi je bilo več gospodov duhovnikov, veleposestnikov in učiteljev, so to z odobravanjem na znanje vzeli. Na to poročal je tajnik družbini g. ravnatelj Pirc o tem, kaj sta doslej dež. odbor in glavni odbor družbini o tej stvari storila in kaj namerava zadnji storiti, ako bode slavni zbor mogel in hotel uže danes na osem vprašanj odgovoriti, katera se tičejo:

1.) Krajev, v katerih naj bi se pesa pridelovala in kje naj bi bilo središče za to;
2.) vprašanja ali je dosti polja;
3.) koliko bi se moglo posestva s peso obdelovati;
4.) kolobarenja;
5.) delavskih razmer;
6.) vinarstva;
7.) gnoja in umetnih gnojil in
8.) s kom naj bi se najprej začelo.

Razprave so bile jako živahne in udeležili so se jih mej drugimi gg: grof Barbo, vitez Langer, baron Berg, učitelj Pogačnik, vodja dež. poljedelske šole Dolenec, ravnatelj Rieger od sv. Ane pri Tržiču, posestnik Koračin, adjunkt dež. poljedelske šole Rohrmann, dr. Gorjani, ravnatelj Pirc in dr.

Po daljši razpravi, katera je dala precej informacije o tem vprašanji glavnemu odboru družbe, se je sprejel nasvet gosp. grofa Barbo z dodatkom ravnatelja Pirca,

po katerem ima družba nalog potom podružnic na Dolenjskem delati na to, da se vpelje pridelovanje sladkorne pese, da preskrbi s pomočjo deželne in državne podpore pesno seme in umetna gnojila in da vse potrebno ukrene, da se bode brž ko mogoče vprašanje glede tovarne za sladkor rešiti moglo.

Družbeni predsednik gosp. ces. svetnik Iv. Murnik izreka zahvalo zborovalcem za njih trud in jih pozivlje naj se drže reka: pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal, ker le če se bo na ta način delalo, mogoče bo z državno in deželno podporo to velevažno vprašanje tako rešiti, kakor si želimo; se zahvaljuje gg. vladnemu zastopniku in dežel. glavarju za obljubljeno podporo in zaključi po triurnem zborovanji zbor, želeč, da bi se želje brž ko mogoče vresničile s klicem „v to pomozi Bog“!

(Konec sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

Krmljenje s krompirjem. Krmljenje mladih konj s krompirjem se jako priporoča. Konji, ki so pri premeni dlake kašljali, so kašelj zgubili, ako se je jim dajal krompir. Ker pa krompir nima v sebi dovolj dušika, se mora konjem dajati h kratu kako drugo močnejšo krmo, kakor otrobi. Krompir, ki se daje konjem, se mora razrezati na kosce. Če se pomladi daje krompir konjem, morajo se kalovi skrbno odpraviti.

Največje jabolko v Nemčiji. V Habu na Badenskem je letos izrastlo jabolko, ki tehta 875 gramov. Dosedaj je veljalo za najdebelejše jabolko, ki je pred nekaterimi leti bilo dobilo darilo na neki razstavi, in je tehtalo 509 gramov.

Jajca na Kitajskem. Že šest let pošiljala je Kitajska v Zjedinj. države vsako leto 200.000 ducatov jajec in Japonska 87.000. Koliko veljajo neki tam, ker veljajo v Ameriki samo osem centov ducat.

Poučni in zabavni del.

Družbe sv. Cirila in Metoda redna IX. velika skupščina

dne 7. avgusta 1894. l. v Novem Mestu.

(Konec.)

Ptuj: *V Hajdini zbrani gostje na Šlambergerjevi primicji naudušeno pozdravljajo slavno skupščino naše slavne družbe, kličoč jej: Tako naprej!* *Vodušek.*

Škofja Loka: *V Stari Loki zbrana dekanijska duhovščina nazdravlja*

Kožuh, dekan. Tomažič, župnik.

Trst: *Bodi nam Vaša družba pot k jedinstvu!*

Ljubljančanje v Trstu.

Tolmin: *Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Tolminu pozdravlja srčno slavno skupščino ter kliče njenemu požrtvovalnemu odboru trikratni: Živio, slava!*

Odbor.

Tolmin: *Zbranim skupščinarjem slava!*

Tolminska podružnica.

Toplica-Zagorje: *V duhu z Vami Vas najiskrenejše pozdravljamo, želeč, da bi res prenehalo vsako strankarstvo. Naj bi vsi Slovenci složno in požrtovalno delovali na to, da se utrdi prevažna družba, posvečena vzgoji naše mladine. Bog in narod!*

Vipava: *Učiteljsko društvo postojinskega okraja, zbrano v Vipavi, kliče zbranim udeležencem in častitemu predsedstvu: trikratno slavo!*

Višnja Gora: *Bog živi, Bog krepi prekoristno društvo in Bog vcepi pravo hvaležnost narodu do družbe, ki nam rešuje našo deco.*

Mestno županstvo Višnja Gora

Vrhnika; *Zbrane skupščinarje pozdravljati vrhniški podružnici, Bog in narod!* *Lenarčič.*

Hitro je minul čas in treba je bilo odriniti na Grm. Tu nas je prijazno vsprejel ravnatelj kmetijske šole, Viktor Dolenc, ter nam razlagaje vse skazoval.

Po šesti uri zvečer vrnili so se skupščinarji na sicer prostoren, a za ta dan premajhen Brunarjev vrt, kjer je bil koncert. Novomeška godba in „Dolenjsko pevsko društvo“ s svojimi moškimi in mešanimi zbori rešila sta svojo zadača v polni meri.

Po izborno vspelim koncertu treba je bilo pravočasno oditi na kolodvor, kamor so nas spremili prijazni Novomeščani. Tu smo se ločili stiskaje roke v nadi, da se čez leto dni zdravi snidemo ter ohranimo današnjo ponovljeno naudušenost v dosego blagega družbinega namena: Slovenskim otrokom slovensko šolo!

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Konec.)

Povrnimo se zdaj v duhu zopet nazaj na postajo Rakek, in odrinimo od tam naprej. Proga do bližnje postaje Logatec gre večinoma po samoti. Imenovana postaja je na lepem odprtem svetu, in tudi tukaj okoli so se vršile letos velike vojaške vaje. (Bog nam milostno ohrani ljubi mir, in naj bi vojska ostala vedno le omejena na orožne vaje. Gotovo bi bili presvitli vladar in vsi narodi tega najbolj veseli!) Ne dalječ proč od postaje je farni kraj enacega imena, že nekdaj Rimljanom znan pod imenom „Longaticum“. Že takrat je vezala te kraje cesta skozi Hrušico z Gorico in Italijo. Dolga leta je bila ta cesta nekako pozabljena, novi časi pa so jej dali zopet novo veljavo. Daljna vožnja od Logatca postane zopet bolj samotna, t. j. ona vodi po samotnih krajih. Kmalu privozili smo na kraj, kjer se nam je globoko doli k levi pokazal od blede mesečine obsijan trg Vrhnika; naprej pa smo vgledali kmalu zopet globoko pod nami obširna poslopja grajščine Bistra, ki je bila do časov cesarja Jožefa II. skozi več stoletij kartuzijanski samostan. (Glej Valvazor XI. knjiga stran 140—143.) Vedno bolj se nam je odpiral svet čez močvirje, proti Ljubljani in na kamniške snežnike. Naslednja postaja Borovnica je znamenita zaradi orjaškega mosta, ki tik pred njo vodi železnico silno visoko čez dolino enacega imena. Prav za prav stojita dva mosta eden nad drugim

v visočini kakih 20 sežnjev. Vse to: most in postajo, pa tudi grajenje železnice čez ljubljansko močvirje popisal sem v koledarju družbe sv. Mohora l. 1874. stran 191. do 196. prav natančno in temeljito, tedaj se mi vidi ponavljanje vsega tega na tem mestu nepotrebno. Eno pa danes še omenjam. Sicer bo morebiti marsikedo neverjetno otresal z glavo, bravši o mojih mislih, vendar pa jih izrečem, namreč: naši potomci bodo morebiti še doživeli, da bode železnica čez močvirje in borovniški viadukt — velikanska monumentalna razvalina. Marsikedo iz med nas starejših se še ve spominjati, koliko je bilo pomislikov zoper grajenje železnice čez ljubljansko močvirje, in da se je mnogo govorilo, da je bila njena izpeljava pripisovati po večjem le svojeglavni volji tedajnega trgovinskega ministra Bruck a.

Naše dni si iščejo železnice bolj naravnostna pota in znajo dobro izogibati se ovir. Svet, t. j. tehniki so tudi čezdalje bolj prebrisani in znajdeni. Vzemimo na pr. železnico čez Semernik. Koliko kolosalnih stavb je bilo ondi zgraditi, koliko ovir je bilo zmagati, in kako ogromne svote je vse to stalo! Mala leta potem pa je prišel baje neki tehnik, — dobro se vem spominjati, da sem tako praviti čul, — ki je dokazal, koliko ložje in z koliko manjšimi stroški bi se bila dala po železnici zvezati Dolenja Avstrija z Zgornjo Štajarsko. Nikakor tedaj ni nemogoče, da bi se s časom ne našli učenjaki in strokovnjaki, ki bodo stavili modro vtemeljene nasvete za preloženje posamnih oddelkov sedajnih železničnih prog. Saj se starim cestam marsikje tudi tako godi. Se ve, da je to le moja misel, katere pa nikomur ne vsilujem.

Daljava od Borovnice je dolga, zelo dolga, — in zlasti če se človek že dolgo vozi, komaj čaka, da pride že konec. Tako je bilo tudi z manoj, in prav zadovoljen sem bil, ko se je poslednjič ustavil vlak in nam je kondukter glasno zaklical: Ljubljana!

***

S tem sem tedaj skončal enega mojih daljših potopisov za „Novice“. Mislil sem sam o pričetku, da se mi ne bo zategnil tako na dolgo, a godilo se mi je pri tem, kakor se prilično govori, da „z jedjo pride slaj“. Ako pa se pogleda na zemljevid, vidi se, kako velik ovinek mi je bil narediti, da sem prišel iz Ljubljane zopet v Ljubljano nazaj, in koliko „novega sveta“ se mi je odpiralo ob straneh železnične proge po Dolenjskem, Hrvatskem in Notranjskem. Imel sem toraj res dovolj gledati, pa tudi dovolj pisati. Starejšim, in tudi nekaterim mlajšim bralcem „Novic“ poznato je moje pero; — dobrih štirdeset let bilo je posvečeno temu listu, smem pa tudi reči z lahko vestjo, da nikdar in nikomur ne v spodtikljej. Menim, da jih je skozi ves ta dolgoletni čas leposlovno polje „Novic“ le malo tako zdatno obdelovalo, kot moja malenkost. Kolike nagrade sem dobival za to, vem jaz; do malega so bili nagibi k tolikemu delovanju le gôlo dômo- in rodoljubje. In vendar se mi je pred malimi leti javno zabavljalo: kje in kako se jaz zdrznem podpisovati „Rodoljub Podratitovski“, katerega imena sem se zlasti v „Danici“ mnogokrat rad posluževal. Še danes imam za onega napadovalca prav ojstro in zbadljivo besedo konec peresa, pa, — vtopi naj se v črnilu! Štirdeset let literarnega delovanja je lepo in dolgo število, — volja moja sicer ne gine še, a moči, — zlasti očesne, pričenjajo odrekati službo. Brž ko ne je bil toraj danes dokončani potopis za „Novice“ moja „labudova pesem“.

Z Bogom!

Poučni in zabavni drobiž.

Sv. pismo je prestavljeno v 354 jezikov in narečij, če ne celo, vsaj deloma. V 19tem stoletji je dala „Britisch & Foreign Bible Society“ 131 844 696 in „American Bible Society“ 55,531.993 tiskati in razširjati; razven tega so razdelile druge družbe 50 milijonov in posamezni založniki tudi nekaj miljonov sv. pisem.

ABC sandviških otočanov ima samo 12 črk, Burmezov 19, laški 22, bengalski 21, hebrejski, sirski, kaldejski samaritanski 22, francoski 23, grški 24, latinski 25, nemški, nizozemski, angleški 26, španski 27, slovenski 25, arabski 28, perzijski in kopijski 32, georgiški 35, armenski 38, ruski 36, sansketski in Japonski 50, etkiopski in tartarski 202.

Brooklyn je izgubil častni priimek mesto cerkev; zaspana Philadelphia ima sedaj 637 božjih hramov, Brooklyn pa le 500.

Novice.

— **Osobna vest.** Naučni minister je imenoval kurata g. Koblarja, arhivarja Rudolfinuma, konservatorjem centralne komisije za razizkavanje in vzdržavanje starinskih spomenikov.

Družba sv. Cirila in Metoda, pokrovitelj je postalo „Učiteljsko društvo kranjskega šolskega okraja“ posebno po zaslugi g. učitelja J. Režeka. Sežanska ženska podružnica, od katere smo prejeli za l. 1894 že 106 gld. 70 kr. udnine, poslala nam je 50 gld. kot prvo polovico II. pokroviteljine, vzbujena v to zlasti po tamošnji moški podružnici, ki tudi nabira že drugo pokroviteljino — Starotržka moška in ženska podružnica ste nam poslali 90 gld 44 kr. Mej to vsoto je 23 gld. 25 kr. dohodkov vrtne veselice, prirejene v korist naši družbi, 6 gld. 93 kr. daril, nabranih po g. Fr. Pečetu, 5 gld. dar g. notarja F. Strašeka, 2 gld. 20 kr. daril, nabranih po g. Olgi Peče, in 1 gld. dar g. Fr. Peče. Dalje so družbi od 20. okt. do 25. nov. t. l. darovali: Vč g. Ivan Trinko, semeniščni profesor v Vidmu, 24 gld in 5 lir po kobaridski podružnici; vč g. Matej Šervicelj, komendator na Reberci, 20 kron, nabranih ob godovanji vč. g. župnika Šimna Muden v Železni Kaplji mej prijatelji, poslanih z geslom; Slovenski bil je, bode Gorotan! domoljub iz Sodražice 20 kron, nabranih na svadbi g. K. Š. in ob drugih prilikah; štirje narodnjaki v Sodražici 11 kron povodom ločitve od vč. g. župnika F. Kadunca iz Drage; g. R. D. v Kandiji za stavo zgubljeno v gostilnici pri Štamburji proti g. Starcu 8 kron; g. M. Iglar 7 kron v imenu vesele družbe v Loki pri Zidanem mostu; g. A. Skala, nadučitelj v Vipavi, 5 kron, katere je nabral na planini pri postavljanji nagrobnega spomenika učitelju R. Dolencu; blag. gospa Zofija Haringova, načelnica „Prve belokranjske ženske podružnice v Černomelji, 2 gld. 33 kr. kot dar neimenovanega domoljuba in g. A. Božič iz Jurjevega pri Metliki 4 krone. — Iskreno se zahva-

ljujoč požrtvovalnim darovalcem upamo, da se je Miklavž spominjal zlasti tudi dece, ki se vzgaja v naših zavodih, in da se bo rodoljubno slovensko občinstvo ob bljižnjem se Novem letu odkupovalo od novoletnih voščil po skoro splošno slovenski šegi v korist naši družbi. Saj domoljubno občinstvo, držeč se te šege, pomaga ohranjevati zapuščeni deci najdražje kar ima; katoliško vero in materino besedo!

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

Za šolo šolskih sester v Velikovcu so darovali družbi sv. Cirila in Metoda 2 nabirka: Malo omizje slovenskih udeležencev I. nižjeavstrijskega katoliškega shoda po g. med. Fr. Jankoviču 10 kron in neimenovan domoljub 2 kroni za mesec november in december kot mesečnino, ki jo bode plačeval, dokler ne prično čč šolske sestre poučevati v Velikovcu. Domoljubi! Skrajni čas je, da poskrbimo za koroške brate. Pomnimo: Dvakrat da, kdor hitro da.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda.

— **Zvršilni odbor narodne stranke,** voljen na shodu zaupnih mož se je v nedeljo konstituiral in volil svojim predsednikom g. dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniškega.

— **Misijon v Trstu.** Magistrat tržaški je napel vse sile, da prepreči misijon v Trstu, pri katerem bi bile slov. propovedi. Italijani so pretili po njih navadi z izgredi. Namestništvo je pa na to škofijstvo opozorilo, da ne more jamčiti za red in vsled tega se mora misijon opustiti. Slovenski poslanci Hohenwart, Povše in kanonik Klun so na Dunaji zaradi tega bili pri ministerskemu predsedniku, ki je obetal, da bode zahteval, da tržaško namestništvo predloži vse dopise o tej zadevi. Mi želimo, da slov. poslanci o tej stvari ne odjenjajo. Tu pa ne gre v prvi vrsti za cerkvene, temveč za narodne pravice. Misijona se namreč le zaradi tega upirajo, ker bi bil slovenski. Seveda s tem ne rečemo, da tukaj ne pride tudi sv. cerkev v poštev.

— **Državni zbor** je rešil prva paragrafa kazenskega zakona in z veliko večino sklenil, da se ohrani smrtna kazen.

— **Obrtna šola v Gorici.** Kako potrebna je bila ustanovitev slovenske obrtne šole v Gorici, kaže vedno naraščajoče število učencev. Če tudi se šola ni počela precej s šolskim letom, in so se torej razni slovenski učenci vpisali na laško šolo in isto tudi obiskujejo, je vendar na slovenski obrtni šoli že dozdaj 36 učencev. Brezdvomno se bo pa to število še pomnožilo. Zares veliko in važno narodno delo so doprinesli goriški Slovenci z ustanovitvijo te šole.

— **»Sokol ljubljanski«** priredi letošnjo maškarado v stilu kitajsko-japonskem. Vsa dekoracija po dvorani bo tudi v tem slogu prirejena.

— **V pokoj je vstopil** gospod prof. Jožef Celestina, glavni učitelj na ljubljanskem učiteljišči.

— **Županom v Krškem** volili so te dni ondotnega advokata dr. Janez Mencingerja.

— **Zveza slovenskih posojinic v Celju** ima svoj letošnji redni občni zbor dne 13. decembra v dvorani čitalnice v Celju.

— **Umrl** je dne 29. novembra v Radečah pri Zidanem mostu g. Moric Scheyer, oskrbnik ondotne graščine. Pokojnik je bil rodom nemški Čeh. Lep pogreb je pričal, da je bil pokojnik spoštovan. Naj v miru počiva. — V Gradcu je umrl dne 4. dec. t. l. posestnik g Ant. Dekleva v 79. letu svoje starosti. Pokojnik, rodom Postojničan je bil velik dobrotnik. Blag mu spomin! — V Velikih Lašičah je umrl ondotni okrožni zdravnik Ludovik Zalokar v 64. letu svoje starosti.

— **Dvajsetice in četrtaki** pridejo, kakor znano z novim letom iz prometa in ni nikdo več dolžan vsprejeti tak denar. Pri blagajnah in uradih se bode pa ta denar še celo prihodnje leto sprejemal oziroma zamenjaval.

— **C. kr. kmetijska družba kranjska** je sklenila, da pošlje tri učence, ki so dovršili kmetijsko šolo na Grmu, v kmetijsko šolo v Št. Mihelu na Tirolskem, kjer se bodo izučili v sirarstvu

— **Ponesrečil** je kondukter Karol Strek iz Maribora v pondeljek zvečer na postaji Zgornje Ležeče na Krasu Pal je vsled velike burje z vagona, in ga je povozil vlak. Bil je takoj mrtev.

Izpred porotnega sodišča. Pri obravnavi vršivši se dne 28 novembra dopoludne obsojen je bil na tri leta 27letni kovač Matija Hobič iz Besnice pri Kranji, ker je dne 29. septembra tako z nožem ranil v trebuh Janeza Omahna, da je ta drugi dan umrl — Pri drugi obravnavi je bil obsojen na 3 leta težke ječe Lovro Gregorač iz Žirov, ker je v prepiru dne 8 oktobra toli vdaril Janeza Soletija s polenom, da je ta vsled prizadete rane umrl. — Poštna opravitelja Pavla Hofman, zatožena zlorabe uradne oblasti bila je po dvadnevni obravnavi oproščena. Dne 1. t. m. obsojen je bil zaradi uboja Evstahij Dobrota, dninar v Zalogu na 7 let težke ječe Njegov tovariš France Prešek je bil oproščen.

— **Roparki napad.** Dne 24. novembra zvečer napadli so pri Šmartnu 4 nepoznani zlikovci 51letnega kajžarja Matija Starin-a iz Bišč, občine Ihan, ko se je vračal iz Ljubljane, kjer je delal kot dninar, so ga pretepli in oropali vsega denarja

— **Ponesrečen roparski napad.** Dne 24. novembra zvečer pili so v gostilni Janeza Vrhunca pri smledniškem mostu v Zbiljah, kajžarjev sin Franc Rak od sv. Valburge, živinotržec Anton Žnidar po domače Beber iz Otih in posestnik Franc Šetina iz Zbilj. Žnidar se je bahal, da ima več denarja pri sebi. Ko je ta potem vstal in rekel, da namerava še tisti večer priti v Vodice, ponudil se je mu Rak, da ga spremi. Žnidarju je bilo to všeč. Ko pa prideta na prosto, zgrabi Rak Žnidarja, rekoč denar sem, ali pa te vržem v Savo. Žnidar se postavi v bran, na kar je Rak pobegnil. Žnidar je imel pri sebi 154 gld. Raka je žandarmerija prijela in izročila sodišču.

— **Vtonil** je dne 24. novembra cestar Tomaž Rantar iz Visocega pri Kranji v Kokri. Šel je okrog poldneva istega dne s posestnikoma Blaž Bohincem in Blaž Kokaljem oba iz Visocega močno od žganja nadelan domov. Na poti se je zelo opotekaval, se konečno zaletel na obrežje Kokre, od koder je zdrsnil v Kokro in utonil, ne da bi ga bila njegova tudi netrezna tovariša opazila. Pri padcu iznad 10 metrov visokega obrežja se je Rantar vrh tega močno poškodoval. Potegnili so ga čez eno uro mrtvega iz Kokre.

— **Vročinska bolezen (legar)** razsaja prav močno v občinah Adlešice, Tribuče in Vinica v črnomaljskem okraji. Najbolj prizadeti sta vasi Gorenci in Adlešice V Gorencih z 72 prebivalci so razun v treh hišah povsod bolniki. V neki hiši je celo 7 osob bolnih — Tudi na Jesenicah na Gorenjskem se je pojavil legar.

— **Zmrznil** je minoli teden v Boldražu nad Metliko 51letni kmetski posestnik Martin Rozman. Šel je na lov, zgrešil pot, obtičal v snegu in zmrznil

— **Divjo kokoš** so vjeli v nekem vrtu pod ljubljanskim gradom. Nenavadno je pač to, da je žival zašla v mesto. Spustili so jo zopet na Rožniku na prosto.

— **Burija** je razsajala v začetku tega tedna v Trstu. Pripetilo se je tudi več nesreč. V Lonjeri je neko hišo odkrila in podrla strop. K sreči pa ni nobeden poškodovan. Ljudje bežali so iz hiš skozi okna in prenočili pri sosedih. V Dreherjevi pivovarni je burja strgala pločevinasto streho z dveh lop. Raz neke hiše v ulici Giulia je strgala pročelje. Palo je na ulico, ne da bi bilo koga poškodovalo. Podrla je burja tudi nekaj dimnikov, pobila več šip v oknih, več ljudij je vrgla na tla in jih bolj ali manj poškodovala. Tudi v Gorici je bil mraz z burjo. Na ogerski državni železnici pri Reki je zaradi burje in zametov promet bil vstavljen. Jeden vlak, v katerem je bil baš reški guverner, je obtičal v snegu. Parniki so zaradi hude burje vstavili vožnjo.

— **Ukradeno vino.** V javnih skladiščih so tatovi izpraznili dva soda vina. Nekoliko so vina sabo odnesli, nekoliko izpustili. 600 litrov vina je bilo v teh dveh sodih. Sumljiva sta dva finančna stražnika, katera so zaprli.

— **Na smrt obsodili** so v Trstu 42letnega oženjenega mešetarja Anton Sossi-ja. Sossi je pred tremi leti zapustil ženo z dvema otrokoma in živel v divjem zakonu s kuharico Nežo Ineković Poslednja se je poslednji čas seznanila z čevljarjem Granatellijem, ki jo je obljubil vzeti. Zaradi tega je Sossija zapustila. Sossi je večktat jo prosil, naj se povrne k njemu Ko tega ni hotela, jo je ustrelil.

Livadija.

Cel svet je naenkrat zvedel za romantičen kraj Livadijo ob južnovzhodnem Krimu, kjer je ležal v smrtnih bolečinah in umrl car Aleksander III. Na obrežju Črnega morja leži neznatno mestece Jalta, ki je postalo znamenito še le, ko si je oče umrlega carja, Aleksander II., kupil grad Livadijo in ga okrasil po svojem okusu. Zaradi milega podnebja in lepe okolice je sedaj nastalo zimišče ruskega plemstva. Jalta je ravno med morjem in gorovjem, ki ovira mrzlim severnim vetrovom, da ne morejo nadlegovati meščanov. Od mesta drži jedna cesta ob morji med figovimi in olčnimi nasadi in vinogradi; kmalu se zavije, in potnik vidi pred seboj celo vrsto bogatih krasnih poslopij in umetno ozaljšanih in nasajenih vrtov. Najprej prideš do posestva „Orianda“, ki so v lasti velikega kneza Konštantina, čegar palača je skoraj skrita med gostimi orjaškimi hrasti; na to dospeš do najlepšega prostora na Krimu, do „Aloupke“, lastnine grofa Voronceva z 200 sobami. Slednjič zapaziš Livadijo. Vrtni nasadi okrog gradu zavzemajo velik prostor. Na jedni strani segajo do gora na drugi pa do morskega obrežja. Aleksander III. je tu nasadil vzorne vinograde, sadne vrtove in cvetične gredice. Njegova soproga posebno ljubi cvetice, zato je najlepše in najredkeje rože dal tu sem posaditi. Posestvo Livadija ima dve palači, ali bolje rečeno, dve velikanski vili; jedno je zgradil Aleksander II. Oprava je bela in pozlačena; po stenah vise najboljše in najredkeje slike ruskih mojsterskih slikarjev. Drugo vilo je postavil Aleksander III. Znamenitosti ni v njej. Sobe so prav priprosto pa okusno opravljene, vsa njena udobnost bi bogatemu meščanu komaj zadostovala. Livadija se je ruskemu plemstvu prikupila samo zavoljo svoje krasne lege in zdravega milega podnebja, ki tudi po zimi ne trpi snega in ledu dolgo časa.

— **Cerkvena tatvina.** Iz Prage se poroča, da so po noči na 29. m. m. vlomili neznani tatovi skozi okno po lestvi v župnijsko cerkev. Odnesli so vse srebrno in zlato orodje.

— **Skopuh.** V Skalici na Ogerskem umrl je skopuh Fran Popp, ki je imel pet hiš in zraven 50.000 gld. premoženja. Stradal in raztrgan je hodil vse življenje. Po noči je deval denar pod zglavje, kajti drugače v skrbi ni mogel spati. Zdravnika in duhovnika v bolezni ni poklical, ker se je bal, da bi moral kaj plačati. Bil je še v velikih skrbeh zaradi tega, da bode njegov pogreb nekaj veljal.

— **Černadjev.** Pred nekoliko časa poročali smo o sleparji grofu Černadjevu, karerega so zaprli na francoski meji, ko je bil že nekoliko ljudij opeharil Preiskava je pokazala, da je grof Černadjev rojen v Irkucku v Sibiriji 1843. leta in mu je ime Krakovski Černadjev, neki trgovec v Irkucku, ki pa ni grof, je bil njegov krstni boter. Krakovski je bil oženjen z Rusinjo Marijo Ludoviko Žengelovsko, ki je v Parizu umrla Kaj je bil v mladostnih letih se ne ve. Sleparije je začel na Dunaji, kjer je pred 13. leti bil obsojen v dveletno ječo. Po prestani kazni je bil iztiran iz Avstrije. Leta 1884 je v Draždanah dva hotelirja opeharil, za večje svote izdajajoč se za ruskega polkovnika pl. Černadjeva, poročenega z grofinjo Žengelovsko in je njegov oče bogat posestnik v Rusiji. Draždansko sodišče ga je obsodilo v 4 in $^1/_2$letno ječo. Leta 1891. je bil v Bruselji obsojen zaradi raznih sleparij. Pozneje je napravil več sleparij v Italiji in Franciji.

— **Samomor.** Viktor grof Baworowski jeden najbogatejših veleposestnikov Galicije si je z britvijo prerezal vrat, ker je oslepil Baworowski je znan na literarnem poprišči. Prevedel je v poljščino dela Göthejeva, Schillerjeva, Wilandova in Byronova

— **Smrt vsled stave.** V Kelcseju na Ogerskem je neki kmetski fant stavil, da izpije v jednem dušku liter žganja. Izpil ga je res, ali vsled tega se precej mrtev zgrudil na tla.

— **Žrtva igre.** Ustrelil se je znan angleški pedagogični pisatelj Stradling, ko je v Monte Carlu zaigral 300.600 lir.

— **Strijca umorila.** V Monsu v Belgiji je nečakinja umorila in oropala veleposestnika Tuffeau-a Morilko so zaprli. Pobrala je bila za 80.000 frankov vrednostnih papirjev in ravno mislila pobegniti jo v Anglijo.

— **Samomor v Ostrogonu.** Sorodnica kneza primasa, kuharica primacijskega ravnatelja Marija Horvat se je obesila v svoji sobi. Povod samomoru je neka bolezen na očeh.

— **Rumena mrzlica,** koleri podobna bolezen razsaja hudo po nekaterih krajih v Braziliji. Ta bolezen se skoro vsako leto v Braziliji pokaže in pobere mnogo ljudi. V Riu de Janeiro je še sedaj ni.

— **7 oseb** je zgorelo v neki hiši v Novem Jorku.

— **Reven škof.** Škof Shanley v severni Dakoti je sestavil štatistiko o svoji škofiji. Od 1. jan. 1893. do 1. jan. 1894. je bilo krščenih 1287 otrok in 101 speobrnjencev; 236 porok, med temi 29 „mešanih“ (t j z drugoverci); 258 pogrebov; 28000 birmancev. Izmed 1388 krstov prišlo samo 12 na Fargo, kjer prebiva škof Iz knjig škofiskega kancelarja se razvidi, da je prejel škof plače in druzih dohodkov leta 1891. 523·25 dolarjev, 1892. 117 dolarjev, 1893. 364 75 dolarjev, za tri leta vsega skup 1005 dolarjev. Čita se, da se je moral zadovoljiti večkrat s petimi centi na dan. V. č škof Shanley nikakor ni edini revni škof v Zjed. državah, skoraj gotovo pa najrevnejši.

— **Zveza sladornih tovarnarjev** v Novem Jorku je sklenila ustaviti delo v sladornih čistilnicah. 50.000 delavcev vsled tega zgubi delo. Zveza hoče s tem slador podražiti

— **Nova cerkev za Slovence** bila je dne 4. m. m. blagoslovljena v Clevelandu v Ameriki.

— **Požar.** V Pittsburgu v Ameriki je naredil ogenj škode nad pol milijona dolarjev. Goreti je začelo na dveh mestih, godbena akademija in J. Porter & Co.

— **Rop.** V Dallsu (Orego) so priprli dva tatova, ki sta 1. okt oropala železnico Northern Pacific za 14 000 dolarjev. Franc Klein in O. Sawage ne moreta tajiti dejanja, ker so našli pri njiju razun 200 dolarjev še ves ostali denar.

— **Velik požar.** Jeden del znanih velikih železnih livaren „Fredegar“ v Richmondu v Ameriki je pogorel; škoda znaša 150.000 dolarjev.

— **Roparji.** Pred precej dolgim časom je obtičala v pesku neka angleška ladija ob arabskem obrežji. Moštvo se je rešilo, a blaga niso mogli rešiti, ker so vse oropali morski roparji. Nedavno je pa angleški vojni parnik „Abbas“ zadel na več ladije pomorskih roparjev. Bežale so mej skale, kamor ni mogel za njimi. Jel je nanje streljati. Roparji bežali so s svojih ladij. V zapuščenih ladijah našli so mnogo blaga, posebno več stvarij z omenjene angleške ladije.

— **Sleparico zaprli.** Na Dunaju zaprli so 32letno Marijo Gerisch, ki je neko konzulsko vdovo Bossi osleparila za 6.000 gld. Pravila je, da je podedovala 120.050 gld. in kazala ponarejene dopise nekega odvetnika o tej stvari.

— **Strašen potres** je bil v Ekvatoru v Ameriki. Več mest je razrušilo. Strašno veliko ljudij je mrtvih in poškodovanih.

— **Je li imenovanje Koloman Tisza razžaljenje?** V Nyiraghazi je neka ženska imenovala nekega kmeta Kolomana Tiszo. Ta se je zaradi tega čutil žaljenega in jo je tožil. Sodišče je pa izreklo, da to ni nobeno razžaljenje.

— **Na smrt** obsodili so v Welsu neko deklo, ki je umorila svojo več mesecev staro dete. Imela ga ni s čim preživeti.

— **Tatvina v menjalnici.** V Pragi so tatovi vlomili v menjalnico S. Weinerja. Hoteli so prevrtati v blagajnico, kar se pa jim ni posrečilo. Nekaj jih je moralo odpoditi, kajti pustili so mnogo orodja.

— **Pijan strojevodja.** Te dni je neki pijan strojevodja peljal se z lokomotivo in poštnim vozom za poštnim vlakom iz Hod-Mezö-Vaserhelyja. Dohitel je poštni vlak in se tako zaletel vanj, da so se skoro vsi vagoni poštnega vlaka zdrobili. Strojevodja in jeden potnik sta težko ranjena. Tudi tir je poškodovan.

— **So li krone drobiž ali kurentni denar?** S tem vprašanjem so se bavila sedaj ogerska sodišča. Neki cigan je bil ponaredil nekaj kron. Po ogerskem kazenskem zakonu je ponarejanje kurantnega denarja hudodelstvo, ki se kaznuje z ječo do 10 let, ponarejanje drobiža je pa le pregrešek in se kaznuje le z zaporom do treh let. Sodišče prve inštance se je izreklo, da so krone kurantni denar ravno tako kakor goldinarji, druga inštanca je pa na podlagi valutnega zakona izrekla, da so krone le drobiž. Ciganom se je torej kazen nižje odmerila.

— **Dinamitni napad.** Bekalovič, premožen gostilničar v Wilkosbarru v Ameriki se je napravljal v svojo domovino na Ogersko. Dan pred odhodom so zvedli tatovi, da je mož precej premožen; zbralo se jih je nekaj in so tisto noč podtaknili pod njegovo hišo nekaj kosov dinamita. Razstrelivo se užge — hiša razleti — in mrtvi so bili pri priči Franc Novaški, Miha Galetz in Jurij Želocky. Ranjenih bilo je še 10 druzih oseb, ki so bile ravno ta nesrečni trenutek v salonu. Ranjence so odpeljali v bolnišnico.

— **Velik štrajk** so napovedali premogarji v des Moines (Jowa) v Ameriki, ker jim družbe nočejo povišati plače pri toni za 10 centov. Iz Ewans blizu Des Moines se poroča, da je izstopilo ondi iz dela mnogo belih delavcev in njih mesta so zasedli zamorci. Utegne se zgoditi, da pride mej njimi do tepeža, ker domači delavci odganjajo pritepene zamorce.

— **Sleparska družba** z imenom „The London Trust & Debenture Co. of London, England“ pričela je poslovati v Redwood Falls v Minnesoti in nekaterih drugih severnoameriških mestih. Trdi namreč, da ima glavno pisarno v Ameriki v Chicagi v Masonic Temple in lovi ljudi v zanjke s tem, da jim obljubuje posojevati denar po 3 procente. Preiskava je dognala, da je to goli humbug in da ni družbe s tem imenom ne v Chicagi ne v Londonu.

— **Za steklino** umrl je te dni v neki bolnici na Dunaji Jože Bartoš z Moravskega. Ugriznil ga je bil stekel pes. Ker so ljudje mislili, da ni nevarnosti, ga niso ob pravem času poslali zdravit.

Zmrznili. Blizu vasi Bezdovnaja v tulski guberniji je te dni 11 oseb zmrznilo. Vračali so se domu, pa jih je zalotil hud vihar s snegom.

— **Pes našel tatove.** Blizu Iloka je pastir opazil, da mu je pes ušel v neko jamo in ga dolgo ni nazaj. Šel je za njim, in ga našel, da je jel svinsko meso, katerega je bilo tukaj več naloženega. Pastir je precej vedel, da je tatvina. Zvečer so pastirji čakali tatove in prijeli jednega cigana in jedno ciganko, ki sta prinesla polna koša mesa. Sedaj pa imajo zaprtih šest ciganov. V jami našli so mesa treh ukradenih prašičev.

Tržne cene.

V Ljubljani dne 30 nov. 1894. Pšenica gld. 7·50 kr., rž gld. 5·50 kr., ječmen gld. 5·50 kr., oves gld. 6·50 kr., ajda gld. 7·50 kr., proso gld. 6·50 kr., turšica gld. 7·25 kr., leča gld. 11·— kr., grah gld. 12.— kr., fižol gld. 9.— kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Loterijske srečke.

V Brnu	dne 5. dec. t. l.:	3, 13, 21, 16, 33.
Na Dunaji	dne 1. dec. t. l.:	33, 24, 72, 47, 68
V Gradci	dne 1. dec. t. l.:	10, 47, 2, 79, 32.

Marijaceljske kapljice za želodec,

izgotovljene v lekarni pri „angelu varhu“

C. BRADY-a v Kromerižu (Moravsko)

so staro, zanesljivo in znano zdravilo ter so budilno in krepilno sredstvo za želodec in prebavilna dela. (43)

Samo prave so z zraven stoječo varstveno znamko in podpisom.

Cena: 1 steklenice 40 kr. dvojne steklenice 70 kr.

Vsebina je naznanjena.

Marijaceljske kapljice za želodec prodajajo se prave: **v Ljubljani:** lek. Piccoli in lek. Svoboda; **v Postojni:** lek. Fr. Beccarich; **v Škofji Loki:** lek. Karl Fabiani; **v Radovljici:** lek. Alex. Roblek; **v Novemmestu:** lek. Dom Rizzoli in lek. Bergmann; **v Kamniku:** lek. J. Močnik; **v Črnomlju:** lek. J. Blažek.

Odgovorni urednik: Avgust Pucihar. — Tisk in založba: J. Blasnikovi nasledniki.